

VLADISLAVS MALAHOVSKIS

Rēzeknes Augstskola
vladism@inbox.lv

Reģionālisma izpausmes un/vai separātisms – diskurss par Latgales īpatnību saglabāšanu 20. gadsimta 20. gados

Pēc neatkarīgas Latvijas valsts izveidošanās tika mēģināts mazināt (dažkārt – arī izskaust) atšķirības starp dažādu Latvijas novadu iedzīvotājiem. Gadsimtu garumā vēsturisku notikumu rezultātā Latvijas austrumdaļas – Latgales – iedzīvotāju vidū bija izveidojusies relatīva nošķirtības sajūta no pārējās Latvijas. To noteica valodas savdabība, katolicisma dominante, kā arī citi kultūrvēsturiskie, demogrāfiskie un sociālekonomiskie faktori. Kopnacionālās apziņas trūkuma dēļ latvieši nereti sevi iedalīja “čangaļos” un “čiuļos”, “latgaliešos” un “baltiešos” u. tml.

20. gs. 20. gados Latvijas, it īpaši Latgales, presē uzvirvoja polemika par mēģinājumiem mazināt Latgales reģiona īpatnības. 20. gadu sākumā pēc latgaliešu politiķu ierosinājuma, izveidot Latgales pašpārvaldi, noraidīšanas Latvijas parlamentā, presē aktualizējās diskusijas par Latgales reģiona nākotni Latvijas valstī. Latgales autonomijas – valodas, kultūras, ticības un saimnieciskajos jautājumos – noraidīšana politiskā līmenī radīja vilšanās sajūtu latgaliešu politiķos, bet tajā pašā laikā – neizpratni “baltiešu” politiķu vidū, kas sasaucās ar daļēju vai pilnīgu Latgales interešu ignorēšanu. Tas lika pamatu diskusijām par latgaliešu separātismu, t. sk. – pašu latgaliešu vidū.

20. gados aktualizētais latgaliešu (Latgales) separātisma jautājums radīja rezonansi arī turpmākajā desmitgadē. 30. gadu beigās tika izveidota latgaliešu *autonomistu* organizācija „Dzelžu leģions”.